

Informācija par projektu “Mērījumi pārtikas atkritumu un pārpalikumu apjoma noteikšanai”

2015. gadā ANO Ģenerālā asambleja apstiprināja ilgtspējīgas attīstības mērķus 2030. gadam, par vienu no to sasniegšanas mērķrādītājiem nosakot izšķērdētās pārtikas daudzuma uz vienu iedzīvotāju samazināšanu uz pusi mazumtirdzniecības un patērētāju līmenī, kā arī apņēmas samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs.

Balstoties uz Eiropas Komisijas Deleģēto lēmumu (ES) 2019/1597 ir noteikta vispārīga metodika, pēc kuras arī Latvijā, sākot ar 2020. gadu, vienu reizi vismaz četros gados, tiks veikti mērījumi pārtikas atkritumu un pārpalikumu apjoma noteikšanai katrā pārtikas piegādes ķēdes posmā - primārajā ražošanā, pārstrādē un ražošanā, mazumtirdzniecībā un cita veida izplatīšanā, sabiedriskajā ēdināšanā un mājāsaimniecībās.

Lai to izpildītu ir noslēgts līgums starp - Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un biedrību “Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija”, kas apņemas līdz 2021. gada 30.novembrim veikt mērījumus pārtikas atkritumu un pārpalikumu apjoma noteikšanai.

Līguma darba uzdevums ir veikt mērījumus un datu apkopojumu noteiktos pārtikas atkritumu rašanās ķēdes posmos - primārā ražošanā; pārstrādē un ražošanā; pārtikas mazumtirdzniecībā un citāda izplatīšana; restorāni un ēdināšanas pakalpojumi; mājāsaimniecības par 2019.gadu un 2020.gadu.

Pārtikas atkritumu daudzuma noteikšanai tika izmantotas EK norādītās tiešās mērīšanas un koeficientu metodes. Tiešās mērīšanas metode balstīta uz datiem, ko iepriekš snieguši uzņēmumi, iesniedzot “Nr. 3 - Atkritumi” pārskatus. Koeficientu metodes piemērošanā aprēķini balstīti uz Latvijas datu bāzēs iegūtajiem datiem noteiktajos gados, kā arī izmantoti dati, kas iekļauti literatūras avotos. Datu precizēšanai veiktas telefona intervijas ar uzņēmumu pārstāvjiem, kā arī izplatītas anketas atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumu un mājāsaimniecību vidū.

Analizējot iegūtos datus, redzam, ka praktiski primārās ražošanas dati balstās uz veikto aprēķinu, kura pamatā ir literatūras dati un dati par attiecīgo lauksaimniecības nozaru produkcijas apjomiem, kā arī dzīvnieku audu atkritumu pārstrādi. Šajā posmā 2019. gadā radītais pārtikas atkritumu novērtējums ir 320971 t, bet 2020. gadā 333701 t.

Pārtikas ražošanas nozaru uzņēmumi lielāko daļu no radītajiem pārtikas atkritumiem nodod tālākai pārstrādei un tikai neliela daļa nonāk nešķīrotu atkritumu konteineros. 2019. gadā pārstrādei tika nodotas 50293 t bet nešķīrotu atkritumu daudzuma pārtikas atkritumi veidoja 3190 t, bet 2020.g. pārstrādei tika nodotas 61888 t bet nešķīrotu atkritumu daudzuma pārtikas atkritumi veidoja 4219 t.

Valstī praktiski netiek uzskaitīti dati par pārtikas atkritumu daudzumu pārtikas mazumtirdzniecībā un citā izplatīšana. Pamatā šo datu novērtējums tika veikts aprēķinu ceļā. Novērtējot kopēji nozarē radīto atkritumu daudzumu, tas ir 48 372 t 2019. gadā, bet 47853 t 2020. gadā. Līdzīga situācija ir arī restorānu un ēdināšanas pakalpojumu

grupā. Te novērtētais 2019. gadā radītais daudzums ir 13 993 t, bet 2020. gadā 10 627 t.

Pārtikas atkritumu daudzuma novērtējums mājsaimniecībās praktiski balstījās uz veikto apsekojumu datiem, kas parādīja, ka daļa pārtikas atkritumu 38 205 t 2019.gadā, bet 37 880 t 2020.gadā tika pārstrādātas pašās mājsaimniecībā – izmantotas komposta veidošanai vai mājdzīvnieku barošanai. Savukārt tieši mājsaimniecībās liela daļa pārtikas atkritumu tiek savākta nešķīrotā veidā – 119668 t 2019.g. un 118649 t 2020.g. un nonāk poligonos.

Projekta eksperti, sniedzot savus priekšlikumus, kā būtisku uzsver šķirotu bioloģisko atkritumu savākšanas uzsākšanu no visiem to radītājiem.